

2014-38

Inspektion af handicaptilgængeligheden på afstemningssted ved kommunalvalg

I forbindelse med kommunalvalget den 19. november 2013 foretog Folketingets Ombudsmand en tilgængelighedsinspektion af afstemningsstedet Kalbyrisskolen i Næstved Kommune.

Ombudsmanden kom med en række anbefalinger til Næstved Kommune, som efterfølgende over for ombudsmanden redegjorde for, hvilke tiltag der ville blive iværksat på den baggrund. Ombudsmandens anbefalinger angik parkerings-, adgangs- og toiletforhold samt valglokalets og stemmerummenes indretning.

(Sag nr. 13/05247)

I det følgende gengives ombudsmandens endelige rapport om inspektionen.

Den 19. november 2013 foretog Folketingets Ombudsmand en tilgængelighedsinspektion af afstemningsstedet Kalbyrisskolen i Næstved Kommune i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget.

Denne rapport om inspektionen blev den 23. oktober 2014 i en foreløbig udgave sendt til Næstved Kommune, med henblik på at Næstved Kommune kunne få lejlighed til at fremkomme med eventuelle bemærkninger om de faktiske forhold, og med anmodning om oplysninger mv. om nærmere angivne forhold.

I e-mails af 1. og 8. december 2014 modtog jeg Næstved Kommunes besvarelse. Næstved Kommunes bemærkninger og svar på den foreløbige rapport er indarbejdet på de relevante steder.

Indledning

Efter § 7, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013) omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter lovens § 18 kan ombudsmanden undersøge

11. december 2014

Færdselsret

1

Menneskerettigheder

2

Personspørgsmål

3

Veje og vand

1.1

enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested under ombudsmandens virksomhed. Folketingets Ombudsmand foretager løbende tilsynsbesøg på offentlige institutioner, f.eks. fængsler, arresthuse, psykiatriske afdelinger og sociale bosteder.

Folketinget vedtog den 2. april 1993 beslutningsforslag B 43 om ligestilling og ligebehandling af mennesker med handicap med andre borgere. Folketinget bad ved beslutningen Folketingets Ombudsmand om at "følge udviklingen i ligebehandlingen og eventuelt meddele påtale, hvor dette er muligt inden for ombudsmandens kompetence". Beslutningsforslaget blev gentaget i forbindelse med Folketingets gennemførelse af FN's Handicapkonvention i 2010 (jf. folketingsbeslutning B 15 af 17. december 2010).

Folketingets Ombudsmand foretager som en del af sit arbejde på handicapområdet inspektioner af offentlige bygninger særligt med handikaptilgængelighed for øje. Inspektionerne omfatter normalt bygningernes tilgængelighed for alle brugere af bygningerne. Formålet med inspektionerne er dels generelt at følge udviklingen på området for tilgængelighed for mennesker med handicap og derved indvinde erfaringer vedrørende det mere generelle arbejde på området, dels i konkrete tilfælde at påpege fejl og mangler, hvor det er nødvendigt.

FN's Handicapkonventions artikel 29 omhandler retten til at deltage i det politiske og offentlige liv. Deltagerstaterne skal efter denne artikel sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har ret til og mulighed for at afgive deres stemme og modtage valg. Dette indebærer bl.a., at deltagerstaterne skal sikre, at stemmeprocedurer, afstemningsfaciliteter og valgmateriale er passende, tilgængelige og lette at forstå og anvende.

Ombudsmanden foretog den 19. november 2013 inspektion af afstemningsstedet Kalbyrisskolen i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget. Besøgsholdet bestod af afdelingschef Morten Engberg, konsulent Anders J. Andersen og fuldmægtig Marta Warburg.

Inspektionen bestod af en indledende samtale med valgstyrelsen samt en rundgang på selve afstemningsstedet.

Inspektionen blev planlagt og gennemført på baggrund af de oplysninger, som Folketingets Ombudsmand havde modtaget fra Næstved Kommune forud for inspektionen.

Det retlige grundlag

Grundlaget for ombudsmandens vurderinger i inspektionssager som den foreliggende er de gældende regler på området, herunder særligt byggelovgivnin-

gen, FN's standardregler om lige muligheder for handicappede, FN's Handicapkonvention og Statens Byggeforskningsinstituts (SBI) anbefalinger.

I forbindelse med tilgængelighedsinspektionen af afstemningsstedet har grundlaget for ombudsmandens vurderinger særligt været FN's Handicapkonventions artikel 29, lovbekendtgørelse om kommunale og regionale valg (lovbekendtgørelse nr. 127 af 11. februar 2013) og vejledning om afholdelse af kommunale og regionale valg tirsdag den 19. november 2013 (vejledning nr. 9458 af 29. august 2013), ligesom SBI's tjekliste for stemmerum og udgivelsen "Tilgængelighed til valg for personer med funktionsnedsættelse" (Center for Ligebehandling af Handicappede, udgivet i 2009, webudgave udgivet i 2013) har indgået i grundlaget for ombudsmandens vurderinger.

Ombudsmanden har desuden mulighed for at foretage vurderinger ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. § 18, 2. pkt., i lov om Folketingets Ombudsmand.

Næstved Kommunes hjemmeside

Forud for valget til by- og regionsråd informerede Næstved Kommune om valget på kommunens hjemmeside. Kommunen informerede bl.a. om muligheden for – på grund af sygdom eller nedsat/manglende førlighed – at afgive brevstemme eller stemme i eget hjem, ligesom kommunen informerede om tilbuddet om gratis kørsel til og fra afstemningsstedet i taxa for vælgere med handicap eller ældre vælgere.

På kommunes hjemmeside var ikke en henvisning (et ikon), der guidede brugere til hjemmesiden www.adgangforalle.dk, hvor det var muligt at få læst teksten højt ved hjælp af det program (fjernbetjeningen), der kan hentes fra hjemmesiden.

Materiale modtaget forud for tilsynsbesøget

Forud for inspektionen modtog jeg bl.a. kort over afstemningsstedet samt oplysning om handicaptilgængelige stemmerum og parkeringspladser på afstemningsstedet fra Næstved Kommune.

Jeg modtog desuden en kopi af den vejledning om gennemførelse af kommunal- og regionsrådsvalget, som kommunen havde sendt til alle valgstyrelser og valgtillordnede forud for valget.

Kalbyrisskolen

Næstved Kommune havde valgt Kalbyrisskolen som afstemningssted den 19. november 2013. Selve valget fandt sted i skolens gymnastiksal.

Det fremgår bl.a. af det materiale, som ombudsmanden modtog forud for inspektionen, at der på valgdagen var to handicapparkeringspladser i umiddelbar nærhed af indgangen til stemmelokalerne, og at der var opsat fire stemmerum, hvoraf minimum to var særligt indrettet til personer med handicap.

Adgangs- og parkeringsforhold

Foran skolen findes en parkeringsplads. Der var på valgdagen hverken skiltning til handicapparkering eller valglokale ved ankomst til skolens område.

Ved hovedindgangen til skolen var opsat et skilt med teksten "Stemmelokaler" og derefter tre pile med angivelse af retning.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende om skiltningen:

"Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden ikke fandt skiltningen med oplysning om adgang til valglokalerne på parkeringsområdet tilfredsstillende.

Næstved Kommune vil sikre dette ved fremtidige valg, således at vælge som benytter parkeringspladsen på afstemningssted Kalbyrisskolen får nem guide til valglokalerne.

Tidsperspektiv: Gældende ved fremtidige valg."

Jeg har noteret mig det oplyste om de iværksatte tiltag.

Skiltning, Kalbyrisskolen

Belægningen foran indgangen til skolen var fliser. I forlængelse heraf var lagt græsarmering på parkeringsarealet. En del af denne græsarmering var markeret med gult. Der var desuden en lignende gul markering – dog af et større område – på den modsatte side, hvor der var opsat et gult skilt, der indikerede, at der var tale om et areal reserveret til busser.

Langs fortovet var også lagt græsarmering, med sten lagt den modsatte vej, for derved at opdele parkeringspladserne.

Parkering, Kalbyrisskolen

For enden af den første parkeringsplads efter den gule markering var opsat et skilt med angivelse af, at der var tale om handicapparkering. Denne handicap-parkeringsplads var 2,5 m bred og opfyldte således ikke kravet i vejledningen

til BR10, pkt. 2.4.2, stk. 3. Belægningen var fast, men den var på grund af sin ujævnhed ikke egnet til at køre på med en kørestol eller en rollator.

Der var desuden ikke malet et handicappiktogram på belægningen, hvilket formentlig ikke var praktisk muligt på grund af strukturen i belægningen.

I den foreløbige rapport bad jeg Næstved Kommune om at etablere en handicapparkeringsplads, der opfyldte kravene i bygningsreglementet og i SBI's vejledninger. Jeg bad samtidig om, at kommunen i den forbindelse ville sikre, at belægningen blev lettere at køre på med en kørestol eller rollator, og at der på selve parkeringspladsen blev malet et handicappiktogram.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende om dette forhold:

”Med hensyn til belægningen på den allerede etablerede plads på Kalbyrisskolen, vil Park & Vej sikre en udbedring af dette.

Tidsperspektivet er sat i forhold til vejrlig.

Tidsperspektiv: Senest den 1. marts 2015.”

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg går ud fra, at Næstved Kommune vil sikre, at den permanente handicapparkeringsplads lever op til kravene i bygningsreglementet og i SBI's vejledninger, når den genetableres efter udskiftning af belægningen.

Jeg foretager mig ikke mere i denne anledning.

Besøgsholdet kunne under inspektionen ikke finde den anden parkeringsplads, der efter det oplyste skulle være på skolen. Valgstyrelsen oplyste, at der blot kunne parkeres på det areal, der var markeret med gult.

I den foreløbige rapport bemærkede jeg, at det areal, der var markeret med gult, fremstod som et areal med parkering forbudt, ligesom arealet (også markeret med gult) reserveret til busser ikke var beregnet til handicappbiler. Kommunen kan således ikke forvente, at en borger med behov for en handicapparkeringsplads tror, at det er tilladt at parkere på dette areal.

I den foreløbige rapport bad jeg desuden Næstved Kommune om at oplyse, om kommunen fandt, at én handicapparkeringsplads var tilstrækkelig i forbindelse med et valg, herunder om kommunen havde gjort sig overvejelser om at etablere midlertidige handicapparkeringspladser i forbindelse med et fremtidigt valg på skolen.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende:

”...

Hertil skal bemærkes, at afstemningssted Kalbyrisskolen er et af de største afstemningssteder i kommune, hvorfor vi vurderer at 2 handicapparkeringspladser bør skulle være tilgængelige, ved afvikling af valg.

I den anledning skal det bemærkes, at Næstved Kommune etablerer 2 midlertidige pladser til brug for handicappede, på de afstemningssteder hvor der ikke forefindes sådanne, ved fremtidige valg.

Pladserne vil blive etableret efter bygningsreglementet og SBI's vejledninger.

Der er taget kontakt til kommunens Park & Vej for at sikre dette.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Der er niveaufri adgang fra parkeringspladsen til indgangen. Dørene til indgangspartiet er dobbelte, adskilt af et lille gangareal, og dørene åbner udad. Den højre dør i det første sæt af døre stod på tidspunktet for inspektionen åben. Dør nummer to kunne åbnes ved tryk på en kontakt placeret på væggen til højre, ca. 1,10 m over gulvet. Der var ingen markering ved døren, der markerede det område, hvor døren svinger op.

I den foreløbige rapport bad jeg Næstved Kommune om at lave afmærkning på gulvet i mellemgangen, således at det er muligt at se, hvor døren svinger.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden henstiller at der foretages afmærkning på gulvet, således at det er synligt for vælgere som benytter kørestol, at orientere sig om dørens sving.

Der er taget kontakt til skolens serviceleder for at sikre dette.

Tidsperspektiv: Senest den 1. marts 2015.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i denne anledning.

Inde i selve bygningen var der på valgdagen opsat et skilt med teksten ”Elevator til kørestolsbrugere” og en pil med angivelse af retning. Nedenfor var opsat et håndskrevet skilt med teksten ”Hvis elevator skal bruges hent hjælp i valglokalet”. For at komme hen til valglokalet skulle man op ad en trappe med fire trin. I venstre side af trappen var placeret et gelænder.

Besøgsholdet fik under inspektionen oplyst, at elevatoren kun kunne betjenes ved hjælp af en elektronisk brik/nøgle, hvilket var årsagen til, at personale skulle hentes. Det blev videre oplyst, at valgstyrelse og valgtilforordnede jævnligt cirkulerede rundt på skolen, herunder ved indgangen, for at se, om der var vælgere, der havde behov for assistance.

Skiltning til elevator og valglokale

I den foreløbige rapport gjorde jeg opmærksom på, at denne løsning ikke forekom hensigtsmæssig, og at en kørestolsbruger, der ankom til afstemningsstedet alene, var henvist til at forsøge at få andre vælgere til at gå op ad trappen og hen til valglokalet for derved at hente personale, som kunne være behjælpelig med elevatoren.

Jeg bad samtidig Næstved Kommune om at overveje, hvordan denne uhen-sigtsmæssige situation ved et fremtidigt valg kunne løses på en bedre måde. Jeg bad om oplysning om, hvilke overvejelser kommunen gjorde sig i den an-ledning.

Næstved Kommune har oplyst følgende om dette forhold:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden ikke finder det hen-sigtsmæssigt, at vælgere som har behov for at benytte elevatoren ikke har mulighed for at gøre opmærksom på dette, såfremt man møder alene på afstemningsstedet.

Da elevatoren ikke ligger i umiddelbar nærhed af valglokalerne, vil der blive skiltet med et mobil nr. til embedsmand og formand for valgstyrene på afstemningsstedet, således at der kan tages kontakt via mobiltelefon.

Endvidere vil der ved afvikling af valg, blive monteret en ringeklokke som kan benyttes ved elevatoren, således at vælger som ønsker at komme i kontakt med valgstyret, kan benytte denne.

Tidsperspektiv: Gældende ved fremtidige valg.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Elevatoren var i højre side af forhallen. Døren til elevatoren var 84 cm bred. Det var muligt at tilkalde elevatoren uden brug af brik, men det var ikke muligt at sætte elevatoren i gang uden brug af en elektronisk brik/nøgle. Inde i elevatoren var taktile afmærkninger på betjeningsknapperne. For at sætte elevatoren i gang skulle der, ud over at den elektroniske brik/nøgle skulle aktivere elevatoren, holdes en knap nede. Der var ikke skiltning i elevatoren om, at den ikke kunne benyttes uden assistance.

Besøgsholdet fik under inspektionen oplyst, at elevatoren var etableret, i forbindelse med at skolen tidligere havde haft en elev med særlige behov.

Elevator, Kalbyrisskolen

Afstemningslokalet

Det følger af § 51, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, at kommunalbestyrelsen sørger for lokaler til afstemningen. Af vejledningens pkt. 7.1.1 (vejledning om afholdelse af kommunale og regionale valg tirsdag den 19. november 2013) fremgår, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med udvælgelse af lokaler skal tage hensyn til, at lokalerne så vidt muligt skal være tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede.

Valget fandt sted i Kalbyrisskolens gymnastiksal. Når trappen ved indgangspartiet var passeret, var der niveaufri adgang til gymnastiksalen. Døren til gymnastiksalen var 80 cm bred. Belægningen på gangarealerne var linoleum, og inde i gymnastiksalen var belægningen af træ.

Valgbordene var placeret i højre side og bagerst i rummet. Stemmerummene var opsat i venstre side af rummet. Det var ikke umiddelbart tydeligt, hvor man, når man havde fået udleveret sin stemmeseddel, skulle stille sig i kø til stemmerummene. Stemmeurnerne var placeret i forlængelse af rækken med stemmerum.

I den foreløbige rapport bad jeg Næstved Kommune oplyse, hvorvidt kommunen havde overvejet at gøre selve afstemningslokalet mere overskueligt – eksempelvis med samme slusesystem som benyttet i Herlufsholm Hallen.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden har tilkendegivet at indretningen af valglokalet ikke var tilfredsstillende i forhold til at guide vælgerne rundt.

Fremgangsmåden fra Herlufsholm Hallen vil fremover blive benyttet på de af kommunens afstemningssteder hvor dette er muligt, ved fremtidige valg, således også på Kalbyrisskolen.

Tidsperspektiv: Gældende ved fremtidige valg.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Stemmerum

Kommunalbestyrelsen har i medfør af lov om kommunale og regionale valg, § 51, stk. 2, pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal stemmerum og stemmekasser. Der findes ikke i loven nærmere regler for, hvad det nødvendige antal er, jf. vejledningens pkt. 7.1.

Det fremgår af pkt. 7.1.1 i vejledningen om afholdelse af kommunale og regionale valg, at der på hvert afstemningssted skal være indrettet et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Det fremgår videre af vejledningen, at dette særligt indrettede stemmerum så vidt muligt skal være stort nok til, at det kan rumme en vælger i kørestol samt to hjælpere. Vejledningen giver ikke yderligere oplysninger om, hvor stort dette særligt indrettede stemmerum skal være.

Der informeres i vejledningens pkt. 7.1.1 om, at kommunalbestyrelsen ved at kontakte Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) kan få nærmere oplysning om, bl.a. hvilke mål et stemmerum skal have, for at det også vil kunne bruges af kørestolsbrugere.

Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) har udfærdiget en vejledning for udformning af disse særligt indrettede stemmerum i form af en tjekliste, der kan findes på SBI's hjemmeside (www.sbi.dk/tilgængelighed).

Ombudsmanden har ved inspektion af stemmerum i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget taget udgangspunkt i denne vejledning udarbejdet af SBI.

Næstved Kommune havde forud for valget oplyst, at der på valgdagen ville være fire stemmerum, hvoraf de to ville være særligt indrettede til personer med handicap.

Besøgsholdet erfarede, at der på valgdagen i alt var opstillet fire stemmerum, og at et af disse var særligt indrettet til personer med handicap.

Det særligt indrettede stemmerum var 94,5 cm dybt og 1,84 m bredt. Inde i stemmerummet var der opsat en bordplade i højre side. Bordpladen var placeret i en højde af 88 cm, og den var 28 cm i dybden.

Stemmerum, Kalbyrisskolen

Det særligt indrettede stemmerum på Kalbyrisskolen var efter min opfattelse for lille til at rumme tre personer, herunder en kørestolsbruger, på en hensigtsmæssig og ordentlig måde. Rummet var desuden for lille i forhold til SBI's vejledende mål herfor. Bordpladen i stemmerummet var desuden opsat for højt i forhold til SBI's vejledende mål.

I den foreløbige rapport bad jeg derfor Næstved Kommune om ved fremtidige valg på skolen at etablere et særligt indrettet stemmerum i overensstemmelse med SBI's vejledning.

Jeg bad samtidig kommunen om at oplyse, hvordan kommunen i fremtiden ville sikre, at denne information blev videregivet til de personer, der er ansvarlige for opsætning af stemmerummene.

Næstved Kommune har oplyst følgende:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden har tilkendegivet at det handicapvenlige stemmerum ikke var tilfredsstillende og opfyldte kravene i vejledningen.

Indretningen af handicapvenlige stemmerum vil fremover ske efter samme principper som stemmerum på afstemningssted Herlufsholm Hallen.

Tidsperspektiv: Gældende ved fremtidige valg.”

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg går ud fra, at kommunen vil tage initiativer til at sikre, at de personer, som er ansvarlige for opsætning af stemmerum, vil blive informeret om kravene til de særligt indrettede stemmerum. Jeg foretager mig på denne baggrund ikke yderligere i denne anledning.

Toiletfaciliteter

Besøgsholdet spurgte under inspektionen, om Kalbyrisskolens toiletfaciliteter var åbne for vælgerne, hvortil der blev svaret bekræftende. Besøgsholdet fik i den forbindelse oplyst, at der findes et handikaptoilet på 1. sal på skolen.

For at kunne benytte toilettet vil en kørestolsbruger skulle bede om hjælp til at betjene elevatoren (jeg henviser til afsnittet om adgangs- og parkeringsforhold).

Det var på tidspunktet for inspektionen ikke muligt at få oplyst, hvornår toilettet var etableret. Besøgsholdet fik dog oplyst, at handikaptoiletet i sin tid blev etableret til en elev med særlige behov, hvilket var årsagen til, at toilettet havde karakter af et toilet med plejefaciliteter. På døren til toilettet var opsat et handicappiktogram.

Selve toilettet var stort og rummeligt, og der var god plads til at manøvrere rundt. Afstanden fra toilet til håndvask var 1,30 m og derved for stor til, at man kunne betjene håndvasken fra toilettet. Vasken var opsat i en højde af 85 cm.

Toiletfaciliteter, Kalbyrisskolen

I den foreløbige rapport bad jeg Næstved Kommune om fremadrettet at være opmærksom på, at byggelovgivningens krav overholdes ved etablering af handicaptolletter. Jeg bemærkede hertil, at det fremgår af BR10, pkt. 3.4.1, stk. 5, at håndvask og wc skal placeres i et hjørne på hver sin sammenstødende væg, så håndvask kan nås af person siddende på wc, og at den vejledende afstand fra SBI i denne sammenhæng er 55 cm.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden udtaler at handicap-toilettet på Kalbyrisskolen ikke opfylder BR10, pkt. 3.4.1, stk. 5, hvoraf det fremgår at håndvask og wc skal placeres i et hjørne på hver sin sammenstødende væg, så håndvasken kan nås af person siddende på wc, og at den vejledende afstand fra SBI i denne sammenhæng er 55 cm.

Ombudsmanden beder os om at sikre, at reglerne overholdes ved fremtidige etableringer af handicaptolet.

Kommunens byggemyndighed er blevet orienteret om dette forhold.

Tidsperspektiv: Igangsættes nu.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig på denne baggrund ikke yderligere.

Faciliteter for valgstyrelse og tilforordnede

Det følger af FN's Handicapkonvention, artikel 29, at deltagerstaterne skal sikre personer med handicap politiske rettigheder og muligheden for at nyde dem på lige fod med andre.

Sådan som valg gennemføres i Danmark, må retten til at deltage i det politiske liv anses for at omfatte ikke alene muligheden for at afgive sin stemme, men også muligheden for at fungere som valgstyrelser eller valgtilforordnet i forbindelse med valget. Dette forudsætter, at de lokaler, der stilles til rådighed til bl.a. stemmeoptælling, er tilgængelige for vælgere med handicap.

Besøgsholdet besøgte af denne årsag lokalerne til brug for de tilforordnede på afstemningsstedet. Lokalerne var placeret i samme niveau som valglokalet, og der var opstillet borde og stole til brug for de tilforordnede. Lokalerne var rummelige, og der var plads til at manøvrere rundt. Besøgsholdet fik oplyst, at der blev bragt forplejning i løbet af dagen, og at valgstyrelser og tilforordnede kunne gøre brug af skolens toiletfaciliteter, herunder handicaptoulet.

Faciliteter for valgstyrelser og tilforordnede

Jeg bemærker, at der var god tilgængelighed til lokalerne til optælling, pauser mv. Jeg henviser dog til afsnittet om adgangs- og parkeringsforhold i forhold til brugen af elevatoren på skolen (og derved også adgangen til toilettet).

Hjælp til at afgive stemme

Det følger af § 55, stk. 1, i lov om kommunale og regionale valg, at vælgere, der på grund af manglende førtilighed, svagelighed eller lignende ikke kan foretage stemmeafgivningen på den foreskrevne måde, kan forlange fornøden hjælp til stemmeafgivningen.

Retten til at forlange hjælp gælder alle vælgere, herunder vælgere med fysisk eller psykisk handicap. Det er desuden et krav, at det er vælgeren selv, der

over for valgstyrere eller tilforordnede tilkendegiver, at denne har behov for hjælp til stemmeafgivning.

En valgstyrer eller tilforordnet kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive sin stemme af, at vedkommende accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivelsen, fordi valgstyreren eller den tilforordnede skønner, at vedkommende vælger vil have behov for hjælp. Dette gælder også blinde og svagsynede, jf. vejledningens pkt. 7.3.

Hjælp til stemmeafgivning ydes af to valgstyrere eller tilforordnede vælgere. Vælgeren kan dog forlange selv at udpege en person, der træder i stedet for den ene valgstyrer eller tilforordnede, jf. § 55, stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning forudsætter, at vælgeren utvetydigt kan tilkendegive, hvilken kandidat eller kandidatliste den pågældende ønsker at stemme på, jf. § 55, stk. 4.

Besøgsholdet spurgte under inspektionen til muligheden for at få hjælp til stemmeafgivningen, og valgstyreren forklarede processen i overensstemmelse med reglerne.

Mulighed for at afgive sin stemme uden for valglokalet

§ 55, stk. 1, i lov om kommunale og regionale valg giver desuden mulighed for, at en vælger, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i valglokalet, kan afgive sin stemme uden for lokalet, eksempelvis i en bil parkeret ved afstemningsstedet.

To valgstyrere eller tilforordnede vælgere skal i sådanne tilfælde bringe stemmesedlen ud til vælgeren og sikre sig vælgerens identitet, jf. § 53 i lov om kommunale og regionale valg. Når vælgeren har stemt og foldet stemmesedlen sammen, lægger valgstyrere eller de tilforordnede stemmesedlen ned i en transportabel stemmekasse og bærer stemmesedlen tilbage i stemmelokalet, jf. vejledningens pkt. 7.3.

Der er også mulighed for at få hjælp til selve stemmeafgivelsen som beskrevet i forrige afsnit, når selve valghandlingen foregår uden for stemmelokalet.

Besøgsholdet spurgte under inspektionen til muligheden for at afgive stemme uden for stemmelokalet, og valgstyreren oplyste, at der var to transportable stemmeurner til formålet.

I den foreløbige rapport bemærkede jeg, at en vælger, der på grund af manglende førlighed eller lignende ønskede at afgive sin stemme uden for lokalet, havde meget svært ved på egen hånd at skabe kontakt til valgstyrer eller valgtilforordnede. En sådan vælger var derfor henvist til at medbringe en hjælper

eller håbe på, at en medborger skabte denne kontakt til valgstyrelsen eller de tilforordnede.

Jeg bad derfor i den foreløbige rapport kommunen om at oplyse, hvilke overvejelser kommunen gjorde sig i den anledning.

Næstved Kommune har i brev af 8. december 2014 oplyst følgende:

”Næstved Kommune bemærker, at Ombudsmanden ikke finder det hensigtsmæssigt, at vælgere som ønsker at afgive sin stemme udenfor valglokalet, ikke har mulighed for at gøre opmærksom på dette, såfremt man møder alene på afstemningsstedet.

Da elevatoren ikke ligger i umiddelbar nærhed af valglokalerne, vil der blive skiltet med et mobil nr. til embedsmand og formand for valgstyrelsen på afstemningsstedet, således at der kan tages kontakt via mobiltelefon. Endvidere vil der ved afvikling af valg, blive monteret en ringeklokke som kan benyttes ved elevatoren, således at vælger som ønsker at komme i kontakt med valgstyrelsen, kan benytte denne.

Tidsperspektiv: Gældende ved kommende valg.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke yderligere i den anledning.

Endelig bemærker jeg, at kapitel 6 i lov om kommunale og regionale valg giver mulighed for at brevstemme i forbindelse med kommunale og regionale valg. Fra 1. marts 2014 er det desuden blevet muligt efter ansøgning at vælge et andet afstemningssted i opstillingskredsen i sin bopælskommune end det, vælgeren er tilknyttet i henhold til valglisten, såfremt ændringen af afstemningssted er begrundet i vælgerens handicap eller nedsatte førerlighed.

Opfølgning

Jeg anser herefter sagen om inspektion af afstemningsstedet Kalbyrisskolen for afsluttet.

Underretning

Denne rapport vil, ud over til Næstved Kommune, blive sendt til Økonomi- og Indenrigsministeriet, Det Centrale Handicapråd, Institut for Menneskerettigheder, Energistyrelsen samt Statens Byggeforskningsinstitut.